

N. 12.

Tilžėje, grūdis.

1884 m.

Antras **AUSZRA.** metas.

Laikraštis, išleidžiamas Lietuvos milėtoju.

„Ausra“ iszeina Tilžėje 20. kožno mėnesio pavizdije knjgutės 32—48 pusiu. — Prekia: ant metu 4 rubl. = 4 mark. Atskiras num. 35 pf. = 35 kap. Apgarsinimai, rėdistėje „Ausros“ priimami, kasztūja už kožną pusiau dalitą eilutę po 20 pf. = 10 kap., laikitojams „Ausros“ pusę tiek. Vokiétijoje galima „Ausra“ prie kožnos cėcoriszkos karaliszkos pasztos parsikviesdinti.

Žinē nū rėdistēs.

Antri metai buvio musu „Ausros“ su sziūmi 12. numeriu baigiasi. Skaititojai ējo su ja per vargus ir bėdas, jos neprastodami ir neapleizdami. Už tai szirdinga dėkavonē jiems t'esie! „Ausra“ veik i treczius metus įstos; to dėl meilingieji skaititojai pasiskubįs isz naujo ant „Ausros“ prėnumeravoti: juk kožnam tikram Lietuviui prirup' tai daugiaus tai menkiaus musu giminēs ir kalbos ateitinē ir laimē.

Bitėnūse, grūdžio mėnesije 1884.

Ausros rėdistē.

Pro domo sua.¹⁾

Szитай su Dievo pagalba jau dviliktą spindulį antrojo meto „Ausros“ leidžiamē ant musu dar labai tamsios pasaulēs. Ne musu kaltibē, jei spinduliai tie dar ne daug szviesos isznesziojo po visus kampelius brangiosios tėviszkės — kaip mokam', taip ir szokam', o kad dailiaus szokti ir užsimetimo neturime, tai rodo musu vardas: ne szviesa, ne diena, ne saulē, o tiktai

pakarni auszra. Ateis gal' diena, kad pradės mums szviesti ir saulė, ale liki to dar toli neužsitarnavome. Užsižibinome tam kartui sav menką žvakele, ne vasko, ne stearino, tiktai paprastos medegos, ant kokios iszsigalėjome, ir ją žibįsime, koliai bus įstangos.

Mes tokie dar mažucziai, kad, regis, nekam skersai kelio atsistoti negalėjome. Vienok ne taip turėjo buti; ant musu tūjaus užpūlė isz visu szaliu. Ale ar teisingai — apie tai norime su savo meilingais skaititojais pasisznekėti.

Vos tik pasirodėme ant svėto su savo pirmaje knigele, kaip suriko balsas isz pietu: klasta, separatismas²⁾, jus papirkti — ne kitoniszakai (kam — tai paslėptinė pulczinelio³⁾), nės žudote iszsitikėjimą žmoniu musije, mokindami jūs giventi savo protu ir budindami jūse ne gerą szirdį dėl ju szirdingiausiu prieteliu — „nie pozwalam⁴⁾“! užia jie. O iszgirde tą piudimą iszvēsę musu mandrocziiai — o kas tik pas mus už tokį savę nelaiko — isz visu pusių kaip szirszės su didžiu iszsitikėjimu subirbė: Teisibė, norite perskirti du broliu, kuriūdu tiek szimtu metu vienibėje pasilaikė! Jie lingūdami galvas pūszėsi ta mandribe ir kreipėsi ant Auszros. Rėksmas ano didžburnio iszsiplėtė po visą Auropą ir perėjęs ocejaną net į Amėriką nusidumė. Atsiliepėme tiems mandrocziams, kiek rodėsi reikalinga, ir praszėme nū ju, kad paroditu mums, kūmi ir kada Auszra tarp broliu nesutikimą pakėlė. Prieszininkai nežinodami ką atsakiti nutilo kavodami savo gilį, bet teisibė iszėjo ant virszaus, nės atsirado virai, kurie taip pat neiszsitikėdami į mus, ale turėdami protą ir sąžinę, pervartė kožna musu žodį ir apreiszkė svėtui, kad rėkta ir birbta buvo neteisibė.⁵⁾

Isz kur-gi ėmėsi tas rėksmas ir dėl ko tas užsi-metimas ant musu? Vargiai paklisime atsakidami, kad vis tai paeina isz nelaimingo įproczio tulu ponu prikiszti prie viso politiką, ir à propos de bottes, kaip sako Prancuzai. Užsižibinome sav žvake, nės liudna mums buvo patamsije, o ne tokią, kokia pas jūs žiba, tai tūjaus ju galvose pradėjo svaigti: o kaip

ta žvakė žibės — ir nugesinti ją! Galėtumėme ir mes politikauti — tik ne musu tai darbas — galėtumėme paklausti tu ponu: O kaip Lietuvininkai kalbėjo, kad su jusu senelias Vokiecziams ant Žalgirio (Grünvaldo) nugaras pērė, arba be jusu Szvėdams po Kirkolmu galvas skaldė, ar Totorius isz Rusijos po laukus vaikė? Kokia kalba sznekėdavo tarp savęs musu didisis Vitautas⁷⁾ su dovanotu jums nemažu Jagėla, kad pusės svėto reikalus aprokūdavo, arba kokioje kalboje iszdavė mums įstatimus ne mažesnis už jūs įpėdinis ju Zigmuntas⁸⁾? Ir kol neatsakisite — jei galite — priderincziai ant tu musu klausimu ir ne iszvesite isz ju įpatingos pabaigos, tol mums apie tai su jumis, szirdingiejie prieteliai, sznekėti nėra nauda.

Pabaigę taip su prieteliais bandisime padariti rokunda ir su savo neprieteliais — dūdame ranką, kad su tais bus kur-gi lengviaus. Teisibė pasakita: Iszliūsūk mus, Dieve, nū prieteliu, o su neprieteliais ir mes patis pasirokūsime! Kad daug turime tu paskutiniu, neabejojame. Tik sunku suprasti, ko jiems nū musu reikia. Daugiausiejie isz ju, regis', piksta ant musu, nei patis nežinodami dėl ko. Paklausti a pie tai gal' tik tiek pasakiti, kad Auszra mums nereikalinga, turint visokiu lenkiszku ir vokiszku laikraszcziu, kuriu ir tur mums pakakti. Labai gerai, ale kas davė jums tiesą vardan musu kalbėti? Nereikia jums Auszros, ir neskaitikite jos — ar mes liepiame? Ale kam-gi siuliti kitiems savo norus ir mislis! Storojamėsi permaniti, isz kur piktumas tu musu neprieteliu, katrie numano, ką darą. Privargę gerai, man ding', supratome vieną užmėtinėjimą, daromą mums, ir su mielu noru ant to atsakisime. Sakote, žmonės musu kalbą tik lietuviszkai, interesavojantiesi tik viena tikibe — katalikiszka Didžiojoje⁹⁾ ir ēvangėliszka Prusu Lietuvoje, ir mėgią skaititi tik apie dieviszkus dalikus, kitūse-gi jie nėko nenumaną ir to dėl jais neinteresavojantiesi; kam-gi mes rasą jiems apie daigtus, kuriu jie nesuprantą? Taip, ale isz kur ta žinė, kad mes raszome tik dėl Lietuviu

nėko nemokancziu ir nėko nesuprantancziu, ir koks reikalas mums dėl ju rasziti? Mes raszome dėl tu, kurie mus supranta ir nor' lietuviszkai skaititi, norint ir galėtu kitoniszakai, o apie dieviszkus dalikus negalime rasziti, nebudami kunįgais ir gerai apie tai nenusimanidami.

St. Szbj.

1) Pro domo sua, už savo namus. — 2) Separatizmas, atsiskirimas. — 3) Visiems žinoma paslėptinė. — 4) Nepaveliju. — 5) Kraj, n. 46. — 6) A propos de bottes, ir apie cziabatus (kurpes) kalbant. — 7) Lietuvos didisis kunįgaiksztis. — 8) Lietuvos ir Lenku karaliai. — 9) Taip vadino Vokiecziai senovės Lietuvą (Grosslitauen).

Piastu duktė.

Apsaka apie Lietuvius 1282 meto. *Petro Trupinėlio* perdėta.
(Priemazga.)

XV.

Traidenas gilin žengia pirmutinis,
Po kojom's dunda grindis akmeninės.
Paskui jį kiti vadovai jo seka,
Bardisziais barszkin' ir garsiai sav szneka.
Liemų jo laibas, pažim' tū vaikina:
Augsztas kaupokas jo galvą dabina;
Plunksnos ant virszaus kaupoko tirėjo
Ir dailiai sklaidės' ant pecziu nū vėjo;
Apdegęs veidas sveikas ir raudonas —
Bet susiraukęs — tur' but' piktas ponas.
Jūdom's akimis kada dirstels ticzia,
Tartum', kad žmogų nor' pervert' viliczia!
O kad pažiurę į mergelę jauną,
Jos karsztą szirdį kaip gaute pagauna!
Pilis jo rankoj', jis ira voldonas,
Bet akis aiszkios ir veidas malonus.
O jūdi usai grožina jo veidą,
O ilga barzda žemin nusileido;
Rankos be szarvu, tik rubas lininis,
Liūsos, kad kiekvien's but' smogis smertinis.
Per vieną petį pakabīt's ant jūdo
Diržo trimitas, kuriūm' gandą dūda;
Ant kito — kardas kruvinas kabojo,

Kuriūm' daugibę Lenku iszkapojo.
Kraujas ant jojo dar nesukrėkėjo,
Raudonais laszais ant grindu varvėjo.

XVI.

I vieną grinczią, i kitą jėjo,
Nėko nerado, tik aidas skambėjo.
Jau nū senovės Piastu giminėje
Bajorai pūtas czia kelia suėję;
Czia ir Kunradas medėjus vaiszina,
Kad ant medžioklės isztraukti ketina.
Aržulo stalas ant raginiu koju,
O prie ju sūlai dėl prastu artoju.
Sukalti kruksiai, rinkės, sienoj' grincziu:
Ten risza kurtus, skalikus medincziu.
O kampe kamin's pastatitas ticzia,
Idant szilditu žiemoje sekliczią.
Tai ira vieta dėl žilu seneliu,
O maži vaikai sėdi ant ju keliu.
Szim' bute ponai vakaro adina:
Linksminas', szoka ir geria sav vina,
Bet sziandien czionai tila lig ant kapo:
Nėk's nesilinksmin' ir nēr' givo kvapo.
Tik jūsta saulės ant grindu regėti,
O einant aidas kampūse girdėti.
Ugnis užgeso, kaminas atszalo,
Tik tuszczios taurės matiti ant stalo,
Czionai Lietuviai aplink pažiurėjo,
Paskui prie trecziu jie duriu priėjo.

XVII.

Traidenas smarkiai su bardiszium' kirto,
Net truko stumos ir duris parvirto;
Bet szoko atgal, tartum' iszsigando,
Griebė už kardo ir tū ginties' bando!
Tartum' pamatė czia paslėptą buri
Kareiviu Lenku, bet kad geriaus žiuri,
Mato ant slenkscziu tik skaisczią mergelę,
Kuri jam drąsiai stojo skersai kelio.
Buvo tai duktė Ziemovito — Ona,

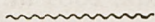
Sesū Kunrado, silpnojo valdono,
Skaisti, raudona lig pražidus' rozē,
Kuri vos — tikā pumpurā atvožēs;
O akis dega, tartum' dvi žarijos,
O veidas rodo, kad nēko nebijos'.
Anukē Piasto: toj' giminēj' garsus
Gimē karaliai: ir drāsus ir narsus!
Laikūse kariu perleidus' jaunistā,
Nebijo kardo, bardiszių pažīsta.
Kad auklē lopszij' mergelē siupavo,
Daineles kariū jai tada dainavo;
Apie Lietuvius minējo narsingus:
Tai nožmius, baisius, tai vėl maloningus.
Szarvai ir ginklai — tai jai ne naujiena;
Kareiviu darbus girdejo kas diena.
Ir apsirēdzius' į jupelę jūda,
Tarp duriu stovi ir įeit' nedūda.
Savo namelį, tartum liutē, gina:
Buriui Lietuviu bardisziūm' grasina.
Traid'nas bardisziaus suvis nebijojo:
Izsmusztu ginklā, parbloksztu po koju,
Bet ji akelēm's meiliom's pažiūrėjo,
Traidenas dreba lig lapas nūg vėjo:
Skaistumu veido ir akelēm's savo
Lietuvos liutā tūjaus užkariavo.
Su gēda greitai nūg jos atsitraukia,
Stebėdam's žiuri ir tartum' ko laukia.
Mergelē tarē į plėsziku gaują,
Kalboje Rusu, kuri jiems nenauja.
„Kareiviai! manę galit' sukapti,
„Gilin neleisiu, nēs ten serga motē!
„Kunige narsus! tu turi galibę!
„Gūdok nelaimę musu ir silpnibę!
„Giminei Piastu palik nors szi kampa;
„Kā pilij' rasi — viskas tavo tampa;
„Paliėpk kareiviams, tegul' negadina
„Nors tā butelį, kur serga motina!
„Imk lobį musu, vinā kelnorēse,
„Imk szarvus, ginklus — kā tiktai norēsi,
„Tik szlovę musu teikkies' negadīti,

„Ir tavo likim's gal' atsimainiti!!
„Nesijūk, vade, regėdam's mergele,
„Kuri bardiszių priesz tavę czia kelia;
„Doribę ginant — Dievas mano skida,
„Suszelpš jaunista, kuri vos pražido.
„Dėl to su drąsa asz stosiu į kova,
„NeleisIU neko, kur motinos lova!“
Tarė ir greitai mergele padori
Pakėlė ginklą, tartum' kirsti nori.
Isz kur ta drąsa pas mergele imas'?
Isz kur narsumas ir tvirtas rizimas?

XVIII.

Traid'nas užkaitęs į žemę žiurėjo,
O po tam szitaip mergelei kalbėjo:
„Kunigaiksztenė! mes narsus kovoje,
„Bet ir mus' szirdij' doribė keroja.
„Mes piktos mislies galvoj' neturėjom':
„Gėda ir gaila, kad jus pergalejom';
„Žinomas daigtas, kad laikūse karo
„Geriausias žmogus nelabistę daro;
„Paėmėm' pilį: dėl ko jus' tėvinės
„Virai medžiojo ir nūg mus' neginės'?
„Kurie jau žuvo, tegul' žemėj' liekas',
„Bet pilį jusu nedraskis jau nėkas.
„Tik mus plėszikais, meldžiu, nevadikit',
„Ant vietos svecziu Lietuvius sodikit';
„Ant vienos nakties tik praszom' nakvinės,
„O ritoj' trauksim' ant savo tėvinės.“
Szitaip pasakęs vadovams kalbėjo
(Kurie į pilį su jūmi atėjo),
Kad jie plėszikus tūjaus sulaukitu,
Idant jau daugiaus pilies nearditu.
Vos tik paliepė, gauja viru piktu
Ant vietos stojo, lig stabu isztikta.
Tiktai isz tolo dar girdėt' verkimas,
Baisus dėjavim's, szauksmas ir keikimas.

(Toliaus bus.)

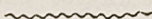

Mirus Keistucziui.

Liudnai Niamunas bangūja,
Graudžiai vėjai girioj' gaudžia,
Visa Lietuva dējūja:
Sen's Keistut's jau mirium' snaudžia.
Leiskit' garsą ragu garsiu,
Gieskit' giesmes kariu narsiu —
Lai su mirium' mus' milžino
Svēt's Lietuvos garbę žino!
Tegul' žiniai jas gūdoja,
Motės vaikams atkartoja,
Kad Lietuvai kap's Keistuto
Ženklu jos narsibės butu.
Ten, kur Szventaragio klonis,
Laužą didviriu sudėjo.
Ir ant jo sus'rinkę žmonis
Arklį su ponu uždėjo.
Kas tas jotis? kieno žirgas?
Kieno kardas, kurs toks mirgas?
Vad's pabaigē dienas savo:
Tai Keistut's, kurs taip marsavo.
Dulkes žemēn' jo supilstē,
Vējas tū rukus iszskirstē.
O ten dvasē nusibastē,
Kur Algircziu kvapas lakstē.
Garsus vadai mus' tėvinēs!
Tav gerai dabar dangūse:
Tav tik kruvinos musztinēs
Terup' tėvu pasēdūse;
Bet mes vargdieniai taviejie
Ką darisime be tavēs?
Ak, mes nelaimingiausiejie —
Karēsna dabar mus kas ves?
Lenk's ilis į mus' namelius,
Moteles surisz, vaikelius,
Krokavon' mus visus nugins —
Kas tėvinę tūmet apgins?

Garliavoje 14. balandž. 1884 m.

J. A. Kalnėnas.

Gromatos isz Amērikos.

(Priemazga.)

Tarp Lietuviu, keliaujancziu į Amēriką, daugumas nemoka nei svetimu kalbu, bet kas dar pikciaus, nei savotiszkaip paskaito knygas ir nėko nemoka rasziti; tris ar keturi sugraibo ant maldu knygos pakrapalioiti. Už tai nedivai, kad tie musu žmonės kelionėje neturi geresnio darbo, kaip kad diena isz dienos susėdę ant žemės, kojas isztiesę ar sukeitę muszti kartas, „kaziriūti“, kaip jūs girdžiu sakant. Kad asz norėdamas ju mąstį paklabinti, paėmęs knygą paskaicziau, pasiklausė, ir pasi-jūkė, kur kas patiko, bet vis-gi skaitimas neįkvėpė jiems noro daugiaus ką pasiskaititi patiems: ant galo jie man pasakė: jeigu paskaititum maldu knygą, tai bent pasimelstumėme, o dabar skaitai mums tiktai svētiszkus daigtus. Kur tokius žmones rasi, kaip kad musu Lietuviai?! jie nėko nemoka ir tariasi, kad mokinimas — tai nereikalingas žmogui „galvos sukinimas“. Vaiku klausinėjau aritmētikos. O kad regētum, skaititojau, koks nepalankus ira protas tu vaiku! Kartas ir geinius muszti, visi moka, nesikį taipo-gi atsitraukia arėlkos; o kad reikia suneszti, kiek ira 10 ir 15 ir 5, tai nėkaip negal'. Bukumas ir atszipimas ira neiszpasakitais. Bet ir seniai ira mažai geresni. Antai turėdami piningus nežino, kiek turi; nės nemoka sumesti. Taip nevienas girėsi, kad pirkdamas Amburke laivakortę papilęs pardavikams auksinius piningus ant skūmės, anie-gi paėmę, kiek jiems ar tiko ar reikėjo, kas gali tai žinoti?! . . . O juk tokie ir toligus atsitikimai ant szvėto musu žmogui nepasako, jog reikia mokintiesi rasziti ir skaititi, reikia iszmokti aritmētikos. Kada Lietuviai ateis į supratimą, jog dėl ju pacziu naudos ira reikalingas mokslas!! Kada ta „szventa“ Žemaitija gavus nū Dievo norint mažumą dvasios szventos!!

Pridursiu dar keliatą daigtu, parodancziu, kokios nūmonės ira musu Lietuviai. Vieną pavakarę įsisznekome apie szienapiutę. Žodis po žodžio, pagalop taip vienas pratarė: „Bet ar žinote tai, kad auga ant pievu tokia žolė, kurią kad dalgiu pakirsi, tūjau dalgis isznira. Taip vieną kartą man atsitiko. Pioviau vienas pats balokszmį, t.rėjau szaunų dalgį ir gerai sutaisitą. Piovēs atsistojau, užsidegiau liulką, o parukinęs vėl ėmiausi žolę žirinti, kaip szitai brr . . . brr . . . mano dalgis ir iszsinarstė. Regimai asz aną žolę nupioviau. Juk kitaip ko-gi reikėjo taip tvirtai užtaisitam dalgiui staigu pasileisti?!“

„Reikėjo papiautą plūksztą szieno paimti“ — atsiliepė kitas szienpiovikas, „ir įmesti į bėgantį upelį. Prastoji žolė butu plaukusi pavandenim', o szii — priesz vandenį. tūmet butum bent ką laimėjęs“

„Bepigu, kad asz tai tūmet bucziau žinojęs.“

Asz tai vis girdėdamas supratau, jog czia ira sznekama jau apie kokį prietarą ir nusiklausiau. „Kaip tai laimėjęs?“ iszsiszokau — „ir ką?“

„Taigi ar nežinai,“ atsakė man, „kad žmogus, kurs turi tą žolę, gali viską dariti — jis ir į svetimą klėtį ir namus įeis be rakto, ir szuns jo nepjauna.“

Asz girdėdamas tokią szneką divijausi, nemažiaus kaip ir isz to, kad tokiam *laimingam* žmogui esą valė vaikszczioti į svetimą klėtį, ją atrakinti ir szuniu neatboti nei Dievo O tiems žmonėms toks darbas rodosi esąs . . . laime. Bet mano paaiszkintojas tos mano mąsties nenujusdamas tęsė toliaus.

„Žiurėk, kaip tankiai atsitinka, jog vagis apvagia tokius namus, kur ira pikcziausiasiejie szunis; tegul' nueina ten paprastas žmogus, tą szuns tūjau sudraskijs, o kad ateina anie vagis su paslaptinga žole, tai kaip subaudžia, tai szū vūdegą pamezges ir bėga szalin niurzgėdamas.“

Tokia pasaka man priminė kitą, kur vagis namus kad pasmilką dumais degusiu žmogaus kaulu, tai galį apvogti namus, kadaği giventojai miegą kaip užmuszti ir nėko negirdzji

Tokios ir toligios pasakos tebevieszi galvose musu žmonių; ko už tai ir norėti, kad jie imtūsi nespirmi už knjgos arba kad suprastu svarbumą mokslo. Ju prasimanimai tai tikriausia teisibė, kurią sziuksztu gribsztelėti. Taip vieną vakarą mes keli Lietuviai susėdę sznekame apie savo pribuvimą į Naują Jorką. Tikėjomėsi ten nuviksę nedėlios dieną. Visi sakė, kad tai busę labai gerai, nės galėsę tūjau bėgti į bažniciją; ten pasimeldus busę lengviaus, dabar jau dvi szventi ir tai atlaidini czia ant laivo be maldu perleidę.

Bet atsiliepė vienas, ar mes ten viską suprasime?

„Kaip-gi ne?“ tarė kitas, „juk visur kataliku kunjgas skaito miszias *lotiniszka*.“

„Argi supranti“, asz paklausiau, „ką kunjgas *lotiniszka* giesti ir skaito?“

„Tataigis tau!“ atsakė man, „argi asz akiu neturiu, kad nematicziau ką ten kunjgas dirba ar ką“

„Gerai“, sakau, „bet mes matome, kaip židu rabinas užsi-meta perkabę, rankas apvinioja dirželiais, o prie kaktų prikabina ragelį, kuriame yra įdėti 10 Dievo prisakimai — bet argi mes žinome, ką ten tas židas burbuliūja? . . .“

„Taigi matai“, suszuko mano sznekėtojas, „ir nori man liginti ‚dukauną asabą‘ (t. e. kuniją) su tūmi smaradu . . .“ Ir toliaus ten ėmė nėkus plusti užmirszęs man pasznėkėti apie tai, kad lotiniszku maldu bažniczioje nei vienas žmogus, kurs nesimokino lotiniszškai, nesupranta. O vis-gi tariasi, jog katalikas tiktai katalikui yra brolis, ir norint katalikas butu biauirus pikt-daris, bet vis-gi jis . . . žmogus ir yra geresnis už aną „be-dievį“ liutariszki, kurs nei meldžiasi rito nei vakaro metą, nei badūja, o ir szventą dieną „darbą dirbą“ . . . Matai, reikia ži-noti, kad pagal nūmonę musu žmogaus szventdienis — tai dieva maldu ir atilsio arba tingėjimo; baisu jau ir pamisliti apie tai, kad reikia ant svėto trustiesi ir szventą dieną.

Ui tie mano Lietuviai, ui tie keleiviai! kaip kūmet jie moka manę ir gerai prajukinti. Antai gavau nugirsti pasaką, kurią apsakinėtojas ir klausitojai laiko per tikrą atsitikimą.

„Nelabai seniai pas mano susėdus-kampininkus atėjo sve-timas pakeleivingas žmogus; jis sakėsi einąs į tolimą szalį. Mano susėdai yra vienoje grintelėje trys viriszkiei, visi pacziūti. Įeinant svecziai nebuvēliui visi susėdę valgę pusiaudienį (pa-launagi), taigi ir jį pasipraszė, kad artin trauktūsi prie Dievo dovanos. Jis prisėdęs prie szalies szlavė tai, kas buvo valgiti padėta. Taip visi bevalgidami ir įsiszneco apie tai, kad szal-tam ėsant lauke orui, žmogus ir jeib koks kits givūlis daugiaus suvalgo, ne kad szildant saulei vasarą. Svetis-gi sakė: „Norint dabar lauke saulutė szvieczia, asz vis-gi apsiimu jusu visus tris virus suvalgiti, kaip jie czia prie stalo sėdžia“. Visi kva-kva-kva nusijūke; bet szis savo sznekos nepaleidė. Moters sutiko — lai-gi jis valgo ju virus. Kaip bežiurint svetis nusityvė driuozki, įkruszo į nasrus ir nuspringo; taip pat jis pagreibė ir antrą ir treczią — visus sulamino ir nurijo. Moters nusigando; kaip pirmai jūkėsi, taip dabar ėmė verkti ir maldauti, kad bent isz-ventu atgal ju virus. Szis reikalavo nū ju už tai 15 rubliu. Nemitusios moters jam padavė piningus. Tadą jis atneszdino kubilą vandens, liepė jį prikrėsti karvaszudžiu ir padaridino mentalą: jam tas mentalas ėsąs reikalingas dėl subridinimo szirdies; kad jam szirdis supiksenti, jis imsęs vėmti ir isz-

vemsęs visus suvalgitus virus. Kaip viskas jau buvo kaip reikiant pataisita, sveczias paėmė samtį, ir semdamas tą sriubalą neszė prie dantu Ant galo jis ėmė gokczioti, gokcziojo ir iszvėme vieną, paskui antrą, ant galo ir treczią virą Virai-gi vėl pas savo paczias sugrižę szitai ką papasakojo: Tas sveczias, gird', mus sustatė visus tris į kertę; czia mes viska matėme, kas aplink mus dėjosi, bet mes nei pakusztėti neigi sznekėti negalėjome — ot taip sustingę ir stovime. Matome, kaip jus verkiate, kaip praszote, idant sveczias gražintu mus; matome, kaip piningus mokate, o nėko negalime dariti, norint czia pat stovime. Ant galo kad pataisėte aną bjaurųjį sriubalą tai sveczias paėmęs samtį kaip ėmė mus taszkiti, tai szitai subiaurojo ir musu drabužius, ir mus paczius suszudino . . . O kad jis iszniktu su savo tokiais jūkais! . . .“

Man-gi ta pasaka primena veikimą kloropormo. Bet koks tai daigtas, ans kloropormas, paklaus nemokintas Lietuvis. Apsakisiu trumpai. Kloropormas — tai suvienavimas kloro su taip vadinamu pormiliu (radikalu skruzdinės rugszties), arba sznekant kėmijos kalbą: pormil-superkloridas. Skruzdinėje organizkoje rugsztije, miszkinėse skruzdėse, plaukūse tulu plastakiniu lėliu, digliūse dilginiu ir daugiūse givūliūse ir augmenise randamos rugsztis ir radikalas, susidedąs isz angliaus ir vandendario, vadinamas pormiliu (C_2H), suvienūtas su 3 atomais degio, su 1 atomu vandens. Tas tai radikalas vėl gali susivienūti su kloru, bromu, jodu ar sėra. Suvienavimas jo su kloru vadinasi kloropormu (C_2HCl_3), ir tris padarai angliaus, vandendario ir kloro ten randami prietikije, kokį parodo pormula. Vienok kloropormą taiso ne isz paczios skruzdinės rugszties, bet lengviaus tai padaro perkozdami alkoholį kloralkiu ir vandeniū. Kloropormas szviesus, permatomas skistimas sunkesnis už vandenį, už tatai jame skęsta; jis lengviai susimieszia su ēteru, vinspicziū ir riebiais alivais visūse prietikiūse, verda jau prie 60° szilimos, ir labai lakus ir turi salsvą, truputį badų arba dagų kvapą ir skonį. Jis greitai ir lengviai iszgarūja, o jo garai, įkvėpūti į gerklę ir plauczius, pereina tūjau į kraują žmogaus ar kito givūlio, o taip kada atmainitas kraujas ima veikti smagens ir dirksnis (nervus), neuzilgu pragaiszta jautrumas ir apima miegas. Po labai trumpo neramumo, kur kloropormūtasis stengiasi atsistoti, mėto rankas, szneka ir kovoja su miego vaizdais, ateina perilsimas; tūmet

šanariai atlėžta ir atsiranda pilnas nebejutimas ir nebesąprotis savęs. Kartais tame laike kloropormūtasis mato tai jau mėgius tai piktus sapnus; o kartais sąprotis savęs mažne visiskai pasilieka ir kloropormūtasis žino ir girdi viską, kas aplink jo dedasi, gali ir paskui atsiminti žodžius kitu sznekėtus, bet nėko nejauczia ir negali pajudinti šanarius arba negali nėkam prieszais pasistengti. Kartais-gi sąprotis savęs taip isszilaiko, „jog ligoniai, nejausdami kirurgiszku įgrobimu, szneka su savo apielinke, jūkaujasi, ticziojasi ir t. t.“ Taip Pragos szpitolėje žiurėjo vienas nupiautkojis, kaip daktaras atjieszkinėjo jo kuno sudinus, suko, apriszo, ir sakė visai ramus, kad „jam tai ēsą neskaudu“. Kitas-gi sakė, kad jis girdėjęs, kaip jam kaulą pjovė, bet skausmo nejautė. Kurti regėjo kareivį, kurs girdėjo be sopulio balsą piautuvo. Vienas Italas sznekėjo per visą laiką piaustimo su kirurgu ir apsakinėjo daug daigtu aplink savo tėvine, nėko nejausdamas ir t. t. (Güntner, das Seelenleben des Menschen im gesunden und kranken Zustande 1861). — Bet-gi kloropormas ira paojingas, jis gali žmogų nužuditi. Vienok dabar jau ira žinoma, kad jis nėra taip dideliai prazutingas, kada jį sumaiszo su atmospėriszku oru, taigi kada gana prileidžia tiro ir szvėžaus oro. O idant paojingumą kloropormo sumazinti, daktaras Snov's pataria kloropormą liginai sumaisziti su vinspiricziu, ir garus to maiszalo dūti kvėpūti. Vis-gi reikia labai didelio atsargumo pasikloropormūjant. Kloropormas ira dvejopai vartojamas — isz virszaus ir į vidų.

Patriniojant isz virszaus, idant pragaisztu skausmai dirksnisė, jauzia žmogus tiktai ūdos degimą, kurs greitai praeina, ir visai nėra paojingas dėl givasczio. Kada smarkus sopuliai vargina žmogų, arba kad jį kankina nemiga, baisus kosulis dirksniu sujuszimas, mėszlungis ir t. t., tūmet įėmimas kloropormo į vidų atnesza didelią paglobą. Vienok nereikia moterims kloropormūtiesi gimdant vaikus, jeigu tiktai tūmet tai reikėtu dariti, kada atsieina dirbti operaciją arba jeigu begaliniai sopuliai labai ardo sveikatą.

Bene bus ana pasaka, kurią augszcziau iszrasziau, pramanita pagal tokį tikrą įveikimą kloropormo, apie ką žmones bus kūmet norint girdėję, o nesuprasdami to atsitikimo, tūjau jį padėjo į pasaką: juk tankiai girdime, jog varpai skamba, bet sapaliojame be reikalo kur ir kaip

Bet jau turiu baigti savo pirmąją gromatą. Tiktai pasakysiu, jog likusios dienos musu kelionės nebuvo visai laimingos — o mes važiovome su visu 16¹/₂ dienu, iki pasiekėme Naują Jorką, kadagi prisiartinant prie Amėrikos tankiai kilo taip jūsvai balsganas didelis ukas, jog musu garlaivis stovėjo kaip kada adinu adinas ant vietos ir kukdė garą, dūdamas ženklą kitiems laivams, jeigu atsitiktu jiems netolimais keliauti, jog jis czia stovi ir perserga, idant virszumpi neužvažiūtu. Ant galo kad pasiekėme Naują Jorką, tūjan atvažiavo daktaras, perveždėjo keleivius, ar visi sveiki, o radęs gana visus sveikais, leidė garlaiviui įvažiūti į ūstą. Garlaivis nuvažiavo į savo stovėnė, mus iszlaipino į didelią didelią daržinę, bet į mėstą nėkur neiszleidė nės visi turėjome važiūti į „Castle Garden“, apgintuvę pakeleivinguju nū sukcziu ir apgaviku „naujojo szvieto“. Paskutiniąją dieną ant laivo mums nei valgiti nėko nebedavė, sakidami, jog pavalgisime aname „Castle Gardene“; reikia pasakiti, jog ir laike kelionės mes valgimu mažai, norint ir blogu, tegaudavome. Kūmet Amėrikos garlaivis jau nukeldino mus į „Castle Gardeną“, tai ten gavome valgiti, bet už piningus, smarkiai didelius. Apginėjai keleiviu, regimai norėdami pakeleivingūsius apginti (!), tiko iszcziulpti pastarąjį skatiką isz ju ir taip tuszcziu kiszeniu. Atsitikimus „Castle Gardene“ ir kitur, ką gir dėjau apie Lietuvius Amėrikoje ir kaip kur ką macziau, apraszisiu kitoje gromatoje.

J. Sztupas.

Pas nelaimingą brolių.

(Ant atminties mano buvusiam mokįtojui Tamosziui Žilinskiui.)

Troszkus oras, dumai kartus,

Ant grindu purvai;

Kampūse nei tinklas tankus,

Vortinkliu pūndai.

Apkrekėję sūdziais sienos,

Szaltas kakalis —

Sunkios, sunkios broliu dienos —

Ima kosulis

Vargus kęsti, sunkiai dirbti,

Ubagu numirt';

Su alkiu kas dien' kariauti —

Sunkų amžią tirt!
Sztai kur galima mokjties'
Vargti ir kentēt';
Su badu kas dien' matities',
Sopuliu regēt' !

Gaisriūse 1883 m.

J. A. Kalnėnas.

Isz Lietuvos.

Raseiniai. Buvęs pravoras kunjgu Dominikonu prie bažniczios szv. Katrinos Petrapilėje kun. Kolupaila tapė paskirtas į pravorus Raseiniu Dominikonu klosztoriuje. Tame klosztoriuje tik du Dominikonu beira. Jei netaps pavelita jaunūmenės į klosztorių priimti, tai Dominikonu zokonas, taip kitą kartą garbingas, turės pragaiszti.

Szidlava, Raseiniu pavietije. Czia bažniczioje kas žin' kas iszmetė „Sztukaunias dainas M. Jankaus“. Atsitikimai paminėti anose dainose, budami visiems žinomi, žmonėms daug džiaugsmo padarė. — Toje bažniczioje ira garsingas prie kataliku paveikslas Dievo motinos, su atlaidais rudenije vadinamais „Sziline“, tveriancziais per nedėlę. Stabmeldistėje toji vieta buvo garsinga stabu Budtės pagal apraszinėjimą Ignaco Buszinskio. Nū ko Szidlavos vardas paeina, sunku patēmiti. Tenai ne toli ira szilas, kuriame musu tėvai budami stabmeldžiais meldėsi rudenopi. Su laiku senoviszka szventė Szilinė į szios dienos atlaidas atsimainė, palikus tą patį vardą. Bažniczia murita labai daili ir kopliczia medinė su akmeniais viduje, ant kuriu pagal pasakas pasirodė szv. pana piemeniams. Ant matito pasirodimo ira padaritas paveikslas, stovjis ant akmens. Szidlava stov' ant kairės pusės Dubisos upės, per milę ar daugiau važiujant nū Raseiniu ant Titavėnu.

Viduklė, Raseiniu pav. Pernai uždėjo pirmą krikščioniszka szinkijų Lietuvininkas ir jam labai gerai sekasi. Dėl togi M. Jankus, dailus musu rasztininkas, keliaudamas po szitą krasztą szejp dainūja „Sztukauniose dainose:

„O kaip Viduklę buvau privažiavęs,
Pastojau linksmas lig karuną gavęs:
Lietuviszkos rankos man alutį davė,
Lietuviszkoj' kalboj' man meiliai tarnavo.“

Ir czia labai daili bažniczia, ligonbutis dėl ubagu, puiki klebonija. Viskas tai ira isztaisita ir iszręsta per darbsztumą nū keliu deszimcziu metu ten givenanczio kanauninko Kalendos. V.

Raudondvaris prie susibėgimo upės Nevėžos su Niamunu arti Kauno. P. V. Vaiczaitis raszidamas pernai artikulą „Apie Raudonpilę“ suklido sumaiszęs szį Raudondvariį (lenk. Czerwony Dwór, gud. Krasnaja Myza), tėviszkę grovo Tiszkaus, su Raudoniu (lenk. ir gud. Ravdań) taip jau ant Niamuno, arti Veliūnos, kur ira Gedimino kapas. Raudonius prigulejo kitą sikį grovui Zubovui, padovanotas cėcōrēnės Katrinos, paskui prigulejo jo dukterei p. Kaisarēnei, o jei priesz porą metu mirus prigul' jos dukters dukterei, ponei de Castro. Abi vieti buvo garsingi musu dėjose, abi turėjo tvirtines, kurios tekdavo tai Lietuviams, tai Križokams, ir per tai neira galima susekti, apie kokią vietą kalba p. V. V. Raudondvariį vadino Križokai Nauju Kaunu. Apie musu tvirtines pagal Niamuną kū geriausiai žino Veliūnos tėviszkainis (ant Niamuno), p. Zaleskis. Jis raszė daug apie tai į lenkiszkus laikraszczius „Kłosy“ ar „Tygodnik illustrowany“, apie Raudonių ir t. t. Gerai butu tame dalike jo rodos prisiekti. — Raudondvaris tur' labai dailią muritą bažniczią ant pavidalo bažniczios szv. Sulpicijuszo Pariziuje. Visos teplionės ira isz Italijos. Bažniczios gale ira kopliczia, kur guli kaulai grovu Tiszku, bažniczios uždėtoju, neperseniai mirusiu. Czia ira baisiai puikus butas muritas, turis savije daug akivumo. Reikia žinoti, kad tai ira givenimas vieno isz pirmuju piningiu ponu, kursai savę laiko už Lietuvininką ir iszrodė priesz valdžią savo paėjimą, jį laikidamas už garbingą, ne taip kiti, kurie sako: „Asz Lenkas!“ Dėl to Lietuvininkui grovui Tiszku vale pirkti žemės Lietuvoje, o „Lenkams“ ne vale. V.

Jurbarkas ant Niamuno. Atsirado czia rudenopi vienas prekėjas isz Prusu ant žąsu. Žąsis ten mokamos buvo po 1 ir 1¹/₂ rublio, o szisai mokėjo po 2 ir 3 rublius. Žmonės matidami, kad gerai moka, ir paczias veislines žąsis pardavė. Taip kelis sikius turgus jam suszaukus ir vistaip brangiai mokėjus, o kartais nei iszdūdamuju piningu neėmus besiskubinant: žandarams pasirodė divinai, jie jį suėmė ir atrado, kad su netikromis bu-maszkomis kupczaujas. Ir gerai, kad sugriebė! Ir mes butu-mėme savo veislines žąsis pardavę ir neturėtumėme pecziankos ant szv. Martino . . . V.

Zamkus, pilis kitą sikį Gelgudo, genarolo lenkiszko, nuszauto ant rubežiaus jo kareiviu, bėgancziu į užru-bežį 1831 m., ira ant Niamuno kranto Kauno rėdiboje tarp Raudonės ir Skersniamunio. Po 1831 m. atimta į skarbę, paskui iszprovota p. Puslauskio, ira dabar jo turtu. Dideli tie murai nū Križoku laiko su bok-sztais tur', kaip žmonės sako, urvus po Niamuno apaczia einanczius į Gelgotiszkę. Tos pilies sode ira ir dabar žalcziai kitą kartą Lietuvininku garbinami. Nėkur daugiau Zemaicziūse, o regis' ir Lietuvoje ju nėra. Taip jie ira drąsus, kad drauge su vaikais ant žemės valgancziais isz bliudo pieną laka. — P. Chodakauskis, kursai pirma giveno Skersniamunije, o dabar Židikūse, Telsziu pav., man pasakojo, kad tame Zamkuje už urėdą tarnaudamas atmena, kaip vienoje gruvanczioje grinczioje tos pilies po balkių tapė rasta užmurita skrinutė su labai senais popėriais. Tie popėriai tapė nusiųsti į Petrapilės mokslu akadėmija dėl iszskaitimo, bet tai neįvikus, ant pirmo, dėl to kad buvo ten su visu nežinomas rasztas, o ant antro, kad buvo labai sutrundijęs. Sako, kad tas rasztas buvo ant lentikiu suraszitas. V.

Vilniuje, bažniczioje Bernardinu ira daug mar-moriniu paminėjimu, pagadintu kū labiau per tai, kad ant anu galandžia kirvius. Isz kitu ira szmotai iszlupinėti arba numuszti. Ira ten daug paveikslu isz senovės atsitikimu, tarp kitu ir persekiojimas Bernardinu per stabmeldzius dar Lietuvininkus.

Lida, pavietinis mėstas Vilniaus gubernijos, pilis szlovingos senovės Gedimino, kuri dar tebestov' ant

kranto susibėgancziu dviejų upeliu. Tik nelabi židai pradėjo iš upeliu krantu smiltis kasti, taip kad viena pilies siena galės veik užgriuti, kaip didesnę dūbę įsikas. Pilis stov' augsztai suvesta, kajp koks kamīnas be stogo, duriu, langu ir t. t. O dar toks geras (!) patrijotas kaip p. C., pavieczio marszalka, pirm keliu metu darė storonę, idant ją su visu sugriauti ir ant tos vietos padariti sodą dėl mēsto. Tos pilies griuvinės priligsta į griuvinės Medininku ir Krevo pilies Vilniaus rėd. Viduje tur' ligumą kokią 15 sieksniu ilgio ir pločio. Viduje kareiviai kareivisteje pamokinami. Pilis stov' ant mēsto galo. Per tą mēstą žada dabar eiti gelžkelis nū Vilniaus į Rovną. Pirmą kataliku bažniczią uždėjo czia kunigai Pranciszkonai atėję iš Lenkijos 1366 m., o pirmą cerkvę graikiszko tikėjimo 1533 m. Lidoje dar buvo Karmelitu klosztorius, kuriame sziantdien ira lignonbutis ir kareivinis kliubas.

V.

Dabar pritirta, kad kū labiausiai prie perdėjimo į lietuviszką kalbą knjigos „Naujas įstatimas Jėzaus Kristaus par Gedraitį, viskupą. Vilnius 1816“ prisidėjo kunigas *Gaileviczia* gyvenas Varniūse, kur tū kart ir Zemaicziu viskupas buvo. Taip viskupai: kunigaiksztis Giedraitis, kaip ir kunigas Valancziauskis, maž tie patis darbavo apie knjigas, po kuriu vardais iszėjo. Kū labiausiai buvo užsiēmę kunigai po ju valdzia ēsantiejie. Medegą prie „Zemaicziu viskupistės“ Valancziausko rinko kunigai visos viskupistės.

V.

Auszros n. n. 1—3, l. 85 paminėtas kunigas *Rimaviczia*, musu rasztininkas. Dabar atrastos žinės, kad jo sudėjimo buvo „Ubagu balius“, eilės patalpintos Ivinskio kalendoriuje, kad jis prigulėjo prie zokono kunigu Karmelitu Kolainiūse. Pagal „Directorium“ (knjigas dėl žinės apie kunigus ir bažniczias, iszeinančias kas metą visose viskupistėse) 1879 m. dėl Zemaicziu viskupistės randame, kad kun. *Brunas Rimaviczia*, Pakėvio klebonas, mirė 1874 m. 11. spalio m. turėdamas nū gimimo 66 metus, o nū parszventinimo į kunigus 37 metus. Pakėvije buvo iki smerczio per 13 metu. „Directorium“ 1869 m. tą patį kunigą vadina *Karoliu Rimaviczia*. Kunigai man paaiszokino, kad vienas jo vardas buvo krikszto, o antras zokono. Vienok katras vardas krikszto, o katras zokono, negalėjau isztirti.

Vėv.

Pakēvis, bažnitkiemis Sziauliu pav., kaip žinoma, mums davė tris rasztininkus. Pirmas ira kunigas *Rimaviczia*; antras *Liudas Jucius* (Ludwik Jucewicz) kilęs isz Pakėvio paraszė mums lenkiskzakai „Litwa, wspomnienia Żmujdzi“, taip jau ira jo perdėjimas nekuriu dainu Mickaus knigelėje „Przekłady litewskie . . . , przysłowia żmujdzkie“ ir t. t. Dabar patiriau, kad pirm poros deszimecziu metu ten raszė ir atspaudino knigą (kur nežinau, ar dar givas, nežinau) tėviszkainis Pakėvio *Liudvikas Radaviczia* po užraszu, regis' tokiu: „Apraszimas apie Žemaiczius“. Ten ira suraszitos visokios patarlės ir žinės apie Lietuvą. V.

Jonsa Cedrovskis, gimęs Pohošciu tėviszkėje, tris miles už Slucko, dabar Minskos rėdiboje, budamas atidūtas savo tėvo ant tarnavimo kunigaikszecziui Boguslovui Radvilui, didžiam karunininkui didžios kunigaiksztistės Lietuvos, 1637 m., keliavo su jūmi tūse metūse po svetimas žemes, važiūdami isz Danskos per Pamariu žemę ant Sztetino, per Ulszteino žemę, per Liubekį, Amburkį ir t. t. Jisai raszo: „Tenai ties Amburkiu arti *Bitvicho* radome praszciokus kalbanczius szneką vokiszką isz lietuvi zko (dialektem niemieckim z litewska), sako, kad jie paeina nū Geruliu (Erulów), sentėviu Lietuvos.“ Toliaus raszo: „Ir už Amburkio ira tokie, kur kalba geruliskzakai (po erulsku).“ Daugiaus ten apie Gerulius nėra. Žiurėk „Pamiętniki historyczne do wyjaśnienia spraw publicznych w Polsce XVII wieku, posługujące, w dziennikach domowych Obuchowiczów i Cedrowskiego . . . Wilno 1859.“ p. 142, 144. Isz datirimu mokintu viru žinome, kad Geruliai arba Heruliai ira tai tie patis Prusai, musu viengencziai, kuriu kalba Vokiecziu persekiota jau XVII szimtmetje pražuvo. Tie Geruliai arti Amburkio givenę 1637 m. turėjo buti iszsiūsti Križoku tenai isz Prusu. Jei Cedrovskis nebutu paminėjęs, kad jie paeina isz Geruliu, tai mišlicziau, kad jis kalba apie Vilkus arba Liutikus, slaviszką giminę ir dabar ēsanczią anoje žemėje; nėra tankiai ir Gudu slaviszka kalba, isz kurio kampo paėjo

Cedrovskis, nekuriu buvo lietuviszka vadinta, dėl to kad rubežiūse Lietuvos kunjgaikszkistės buvo. *Vėv.*

P. Jonas Karlaviczia n. 49. „Pravda“ 1883 labai maloniai paminėjo perdėjimą jau mažne per pusę užbaigtą Mėczislovo Davainiaus Silvestraviczios dainos „Kunrodo Valenrodo“ garsingojo Lenku dainiaus o musu viengenczio Adomo Mickaus, isz atsitikimu kariu Lietuviu su Krizokais.

Dainele „Arklis ir meszka“ sudėta nekurio Stankevicziaus, ponelio isz Telsziu pavieczio. Klebonas, kun. kanauninkas Paszkeviczius budamas Sziauliu gimnazijoje tai girdėjęs ir tą dainą iszsziraszės. Szisai Stankeviczius, kurio vardas nėra žinomas, sumiszime 1830 metu iszėjo už rubežiaus. *Kun. Tam.*

„Kraj“ n. 5, 1884. l. 17 ira įturis kalbos d-ro Prohaskos Lvovoje (Galicijoje) moteriszškėms laikitos, apie pobudį Svidrigailos, jauniausiojo brolio Didžiojo Lietuvos kunjgaikszkczio ir Lenku karaliaus Jagėlos. *V.*

„Kraj“ n. 6. 1884 l. 14 ira suraszitas bajoru skaitlius Maskolijos cėcoristėje. Ira viso labo 533 691 galva. Nū tu randasi Kauno rėdiboje 63 230, Vilniaus 41 727, Minskos 38 432, Vitebsko 17 332, Magilevo 12 842, Gartenu 11 375. *V.*

„Kraj“ n. 5. 1884 l. 9 raszo, kad bajorai lietuviszku guberniju pirmiausiai padavė mislį karaliui apie paleidimą ukininku isz po baudžiaivos, už ką ir gavo atvirą padėkavonę. — Isz priezasties buvimo daug žmoniū be žemės, ar mažai jos teturincziū, vi riausibė apdumojo paplėsti darbsztumą *ženinio ukinio banko* ir ant Lietuvos. Ta pininginiczia žiczis piningus tiems, kurie norės pirkti žemės, arba ir kurie savo ukį norės pagerinti. *V.*

Medega statant trobas.

(Priemazga.)

Muleriszkoji teszla.

Jeigu mes prie vopninės (kalkinės) teszlos drauge su vandenimi pridėsime smėlio ir visą tą gerai iszmaiszisime — tada apturėsime muleriszką teszlą, tai ira medegą, kuri surisza, su vien's kitu kaipo akmenis, taip ir plitas.

Teszlos sutaisimas. Svarbiausiu daigtu taisant muleriszką teszlą ira geras iszmaiszimas vopnos su

vandenimi, ir toliaus, idant smėlio grudelei iš visu pusių butu aplipditi su vopna ir taip vien's kitą pasikrutitu, idant teszlos apvalumas ne daug butu kumi didesnis už apvalumą smėlio priešz vopną pridėdant. Tada pirm ne kad prie vopninės teszlos smėlis bus pridėtas, reikia gerai vopną su vandenimi permaisziti, atsiziurint kaip ant smėlio grudeliu didumo, taip ir ant įpatibiu turimuju buti surisztais akmeniu ir plitu. Kada jau vopninė teszla ira gerai permaiszita, tada nūlatai maiszant prisideda mažomis dalimis smėlis, pakol muleriszkoji teszla nebus sudėta išz atsakančiuju daliu vopnos ir smėlio.

Daugumas smėlio eina ne tik pagal jo czistumą ir didumą jo grudeliu, bet taip pat ir pagal vopną: jų vopna bus riebesnė, jų daugiau smėlio ji reikalauš, ir jų grudai smėlio bus didesni, jų mažiaus reiks smėlio.

Smėlis, kurį norime dėl teszlos pasigauti, tur' buti tirinėjamas, norint žinoti gauti, kiek prie jo vopnos tur' buti pridėta, ir atvirszciziai. Dėl to ima didelį sudiną ir pripila jį smėliu; paskiaus ant smėlio pila vandenį, koliai jis nepasikels iki sudino krašztais. Daugumas į smėlį supilto vandens mums parodis, kiek paimtame smėlije ira vietos tarp jo grudeliu — o kiek vietos, tai tiek tur' buti prie to smėlio vopnos pridėta — paprastinai vopnos pridėda per penktą dalį daugiau. Nū pavizdzio smėlio grudu taip pat didei užgul' gerumas muleriszkos teszlos. Apskriti grudai pasikrutina vien's kitą tiktai nedaugeliuše taszkeliuše ir tarp savęs atlieka daugiau ruimo ne kad kertėti grudai, kurie prie vien's kito gal' prisiglausti visais savo ploksztais szonais. Czistas smėlis, nesutepęs ranku ir tarsi griežias jį trinant, kertėtas ir asztrus ira geresnis dėl taisimo muleriszkos teszlos, ne kad smėlis išz upiu, kurio grudai paprastinai ira apskriti.

Kaip dėl gesinimo vopnos taip ir dėl sutaisimo muleriszkos teszlos ira reikalingas vandū czistas ir, jegut galima, tai ir minksztas. Neczistas vandū vopnai pridėda daleles sutzurinczias ir apsunkinanczias

jos sukietėjimą. Nerokūjant czisto putnago, kurs ira geresnis, kada geltonai iszžiuri, titnaginis smelis isz ūlu nors ira skiletu, bet kietu, ira kŭ geriausias dël muleriszkos teszlos bile tiktai butu be dulkiu.

Hidraulinė teszla taisosi isz hidraulinės vopnos, o jei szi paskutinē ira liesa, tai smelio czia reikia mažiaus ne kad dël paprastos muleriszkos teszlos. Kaip augszcziaus jau buvo pasakita, hidraulinė teszla dirbasi isz hidraulinės vopnos szvėzei ir bus tŭmi geresnē, kŭmi greicziaus po sutaisimo dël darbo bus paimta ir kŭmi geriaus buvo prižiurēta, idant ji ne pirmiaus butu vandėnimi paleista, kaip nŭ jos ap-taszximo ji visa į miltelius apsiverstu.

Gipsas.

Gipsas ir jo teszla. Gipsas, kurį budavonėje mes pasigauname, turi paveikslą sausu milteliu, ir mes apturime iszdegindami taip vadinamą gipsinį akmenį. Gipsinis akmŭ maž-daug ira sudėtas isz 33 daliu vopnos, 46 daliu sėros rukszcziu arba vitrijolijos ir 21 dalies vandens. Vitrijolija taip standžiai su vopna ira susivienijusi, jog ir labai karsztai akmenį įdeginant ji nŭ vopnos neatsiskiria. Daug pigiaus atsiskiria vandŭ ir tada akmŭ į miltelius subirėja.

Visam vandeniui isz gipso iszeinant jis pražudo be maž kone ketvirtą dalį savo svarbumo. Toliaus isz patirimo ira žinoma, jog, jei isz gipso iszeis visas kriksztolinis vandŭ, tai jo teszla neesti nei taip gerai riszanti nei taip greitai susikietėjanti, kaip kada jame palieka apie 5 dalis vandens. Dël to tai jeigu mes norime, idant gipsas gerai risztu ir greitai stundėtu, tai jo akmenį sukulus arba sumalus turime katilŭse arba ant blėcziu deginti, nės tada lengviaus matiti vandens garavimą ir geriaus galima nuspėti, kada deginimą reikia pabaigti.

Deginant sukultą gipsą katilė, ir nŭlatai jį permaiszant dël vienodumo degimo, mes czia pamatisime tą patį, ką matome vandeni verdant, tai ira, kada szilima bus 100° C, tai ira tokia, prie kurios vandŭ pradeda virti, ir tai gipsas pradeda burbuliŭti ir tarsi

virti. Burbuliavimui ir virimui pasimažinant reikia deginimą baigti, ir gipsą izmaiszant izsversti iz katile, arba nustumti nū blētės, lai jį ant jos ėsame deginę. Ankstesniu ar vėlesniu apstabdimu deginimo galime pagal norą gipse palikti daugians ar mažiaus kriksztolinio vandens. Gipsas užkaitėtas augszcziaus 133° C pražudo kaip visą savo kriksztolinį vandenį taip ir ipatibę riszimo akmeniu — dėl to toks gipsas vadinasi numirusiu. Czistas ir gerai izzdegintas gipsas rankoje sutrintas ir suspaustas tur' buti szvelnus, apieriebis ir nelipti prie pirsztu. Jegut jis ira szirksztas ir sausas, tai jį galima pasigauti tiktai dėl prastesniuju darbu. Nės izzdegintas gipsas godžiai savėp vandenį sutraukia, kurs deginimu iz jo buvo pravaritas, tada tūjaus po izzdeginimo reikia jį sudėti į gerai užsidaranczius sudinus' ir laikiti sausoje vietoje.

Izzdegitą gipsą su vandenimi sumaiszę mes apaturėsime teszlą, kuri labai greitai — nėra nū 5 iki 15 minucziu jau — visiszka lieka standi, ir nors tas standumas paskiaus pasididina, vienok labai tankiai jis ira užtenkas. Czia taip pat, kaip ir dėl vopninės muleriszkos teszlos, daugumas pridedamo vandens tur' buti izzmėgintas pagal pasigaunamą gipsą, vienok visūtinaai galima pasakiti, jog teszla bus gera, jei mes ant dviejų gipso apvalumu paimsime vieną vandens apvalumą. Jei mes iz karto nenuspėję daugumo vandens pridėsime jo prie teszlos paskiaus, tada teszla pražudo riszanczią ipatibę, džiusta pamaži ir ne ligiai ir jau paskiaus nebeaptur' prigulinczio kietumo. Truputį gereliaus ira prie per daug praskiestos teszlos pridėti gipsiniu milteliu, bet ir tada sukietėjimas teszlos neeina vienodai ir jos izzturėjimas pasimažina. Gipsas kartą sukietėjęs jau toliaus nebebus dėl darbo sugadus, jegut prie jo vandens pridėsime. Drėgnose vietose gipsas nėkadods neiszdžiusta ir palaukus pražudo savo riszanczią ipatibę, dėl to jį galime pasigauti tiktai sausose vietose.

Gipsinė teszla džiudama nepamažina savo apvalumo, kaip vopninė teszla, bet jį padidina — dėl

to ją mes tankiai pasigauname dėl užpilimo akmeniu sulaidimo, dėl užtvirtinimo geležies akmenyje, dėl gzimzu ir t. t. Czisto gipso, kaip per greitai džiustanczio daigto, mes negalime pasigauti, dėl baltinimo; norint-gi jį dėl to reikalo pasigauti reikia jį sumaisziti su tokiais daigtais, kaip vopnine teszla, kurie galētu suturėti per-skubų džiuvimą.

Taisant teszlą dėl baltinimo imasi tris dalis vopninės teszlos ir viena dalis gipsinės. Vopninė teszla džiudama nor' susitraukti, gipsinė-gi iszsitiesti, pasididinti — baigiasi-gi tūmi, jog teszla sutaisita, kaip ką tik buvo priminta, nei susitraukia nei iszsitiesia, ir tada baltinimas džiudamas nonuskyla. Labai greitai džiustantį baltinimą apturėsime pridėdami prie gipsinės teszlos czisto putnaginio smėlio ir imdami ant dvieju gipso daliu vieną dalį smėlio.

Dėl gzimzu gera teszla susideda isz triju daliu ką tik atgesitos vopnos, isz vienos dalies smėlio ir keturiu daliu gipsinės teszlos. Jegut dėl to paties reikalo nenorėsime smėlio imti, tada gesita vopna ir gipsas imasi ligiai. Jegut taisidami gipsinę teszlą vietoje vandens pasigausime klijaus, tada teszla iszdžiuvusi apturės labai didelį stiprumą.

(Pabaiga kitą siki.)

Lietuvos miszkai.

O miszkai musu Lietuvos žali,
Kas-gi tarp jusu paslaptį rast' gali?
Visi tik krasztus gal' kiek pažino —
O toliaus eiti tiktai ketino . . .
Nėkas nedrįsta ten nukeliauti,
Nei žolinėlį margą nurauti.
Juk stovit' jusai ant kapu tėvu,
Ant vietu, kurios gal' buvo dievu.
O jusai medžiai! kaip tėvai seni
Žaliūjat' puikiai tėvinėj' vieni
Ir kaulus tėvu musu kavojat' —
Tik praeitinę baisią dumojat'.

O seni medžiai kad prakalbētu,
Kiek-gi jie žiniu dėl mus' pridētu!
O kad jie visi, visi isztartu,
Kiek kraujūs' buvo Lietuva kartu!
Žalieji miszkai, gražibė musu,
Koksai tilumas tenai tarp jusu . . .
Upelis tilus sudabro plaukia,
Vėjelis tilus, verksmingas kaukia,
Bet miszkas žino, jį tai nebaido,
Kad tarp vėjas verksmingas klaido.
Anžūlas senas apsamanavęs,
Nevieną kirsną križėiviu gavęs,
Kaip atminimas garbingu tėvu
Stovi, tarp žaliu kvietkūtu pievu
O pakalenijos jaunos medelį
Glaudžia prie savęs szakom's senelis,
Ir praeitinė jam apsakinėja,
Jaunūsios visus tūm' jis penėjo.
O tarp pilucziu, mažu kalneliu,
Guli per amžius kaulai seneliu,
Ir kartą visi gentis czia szoko,
Katrūs pražudė pikti križokai.
Amžiai praeina, o jus vienodi
Kaipo užkeikti — gal' tėvu žodij'
Ant jusu laužu kiti iszdigsta
Ir taip ta gentė nėkad neniksta.
Aglė augszdangė sniegu apklota
Kaipo skraistę seno vaidėlioto
Ir puikiai puikiai į dangų žiuri,
Kad tarp Lietuvos vietą ji turi
Nėkas tu medžiu laužo nėėmė,
Nei isz ju naudos dėl sav' nesėmė.
Ten, kur iszdigsta, tenai sudžiuva,
Baig' pelenoti, ir taip supuva . . .
O kada vėtros, griaustinis užia,
Kad jau žaliūjat' žaliam' gegužij' . . .
Jei kokį medį vėtra nutraukia,
Tai graudulingai su žvėriai kaukia.
Ir lenkiat' szakas jusai puszelės,
Glaudžiatės arcziaus savo seselės,

Aglē ar liepas, — ir stovit' visos,
Tokios augsztdangēs ir tokios tiesios.

Isz tēvu ranku križeiviai žuvo,
Jiems ten tarp jusu Pramžius padėjo
Ir per tai karēs laimingai ējo . . .
Kad aszai esmi tarp jusu viena,
Tai man atsimen' garbinga diena,
Kad givenimā bocziai aukavo,
O paskui galā garbingā gavo . . .
Tēveliai musu tarp miszku buvo,
Czionai jie augo ir czionai žuvo . . .
Juk jusu vėjas jūs iszliuliavo,
Didžius karaivius Lietuva gavo,
Kurie iszaugo stipri, galingi,
Baisus kaip Kovas, vienok teisingi.
Buk pasveikinta musu žilelė,
Garbinga esi nū pradžios galē
O miszkai musu, gražibē viena,
Tegul nestoja nėkad ta diena,
Kad szventvagiszkas kirvis kapotu,
Ir jusu miriais žemę apklotu.
Žaliūkit' jusai dėl mus' medeliai
Kaip dėl tēvinēs bocziai seneliai
Ir ju garbingus kaulas apklokit'
O mums ir Pramžiui visad žaliūkit'.

1884.

Aglē.

Pataisimas ir priedas.

Patalpintame „Auszroje“ (1884 m. n. 7—8, 10—11) raszte: „Lietuviu Dunojus ir Rimėnu Danubius“ įsipainiojo kelios klaidos. Taip ant lakszto 233: noticijose „Imperii“ reikia pataisiti: „Noticijose Impėrijos“ (Notic. Imperii) ir — „taip lignai atsitiko ir Dunos upe“ pataisiti: „atsitiko ir su Dunos upe“; lakszt. 232: „Misiai“ — pataisiti į „Mysai“ (οί Μοσοί); lakszt. 230: „Aiskilius“, tur' buti „Aiszkulis“, „Aiskylus“ (Αισχύλος); lakszt. 231: „J. Lido“ tur' buti „J. Lydo“ (Λύδο); lakszt 228: „Agatirsiai“ — pataisiti į „Agátyrasai“ arba „Ažutyrasai“ (t. e. aža-, ažu-, už-tiru gyvenantieji; slg. Ažubaliai, Ažumiszkiai, Užupiai, Užpelkiai ir k. vardai lietuv. kaimu). Vardą upės „Tirulė“ pataisiti į „Tyrulė“ (graikiszškai raszoma: ο Τύραϋ, Τύρηϋ — per tirus pagal mėlinąjė marę plaukianti!); lakszt. 232

vieton kaimas „Istrai“ tur buti „Paistrai“ (lenkiszkaai raszoma „Poistrze“). — Suvalku rėdiboje mėsta „Insterburg“ vadina „Instrutis“ ir „Istrutis“, ir baudžiavai dar ėsant žmonės javus lenkiszku ponu net į szitą mėstą vežę, prusiszki Lietuviai vadina jį sziantdien „Isrutis“. Kur „Instrutis“ guli, jau isz gilios senovės buvo lietuviszka pilis, kurią Vokieczei iszgrovę savąjį itaisė; pilis vadinosi „Instros pilis“ arba „Instra-, Istrapilė“, nūg vardo upės Istros. Senoviszki Vokiecziu rasztai vadina tą pilį „Insterburg“, „Instirburg“, „Instreburgh“, „Insterborg“, o Vigandas dar minavoja tulą vietą (kaimą?) „Insterpiskem“ prie santakos upės Pisa su Istra (*slg. Scriptores rer. prussic. T. II, pag. 603*). Lakszt. 233: vieton „sanbalsė“ tur buti „savbalsė“.

Toliaus (lakszt. 343) reikia pridurti, kad ne tik Vigandas, bet ir kiti viduramžio raszėjai upę Duną (Latviu Dauguva) *Dunojumi* vadina. Tarp kitu vitaliszkas (italiszkas) rasztininkas Kalderomas tą upę „Danubio“ vadina. (*Slg. Daniel. Handbuch der Geographie. Leipzig. Bd. II, S. 884.*) Pats vardas „Dunójus“ dainose musu kitur ira isztariamamas kaipo „Dunájus“, „Donájus“, „Donája“, „Donūja“, o prusiszkoje Lietuvoje — Danójus (*slg. Bartsch. Ueber lit. Volksliteratur. Mitteilungen der lit. liter. Gesellschaft 1884. 8. II. S. 107.*) Taigi ir žodije dānas (vandū = bakt. dānu) trumpai a tarmenise į trumpą o ir u persikeicziant, apturėsime: *dōnas, dūnas*, nūg kuriū jau paeina tarmeniszki vardai upės: Danubius, DANVVIS, Δανούιος Donájus, Dunójus ir t. t.

Kada jau mano rasztas iszsiustas (1882 m.) dėl spaudinimo man žinoti teko, jogiai dar 1871 m. giliai mokintas provesorius (professor) Maksas Müller'is raszęs apie *Dunojaus vardą* („le nom du Danube“) laikrasztije „*Bulletin de la société de Géographie (Paris 1871. T. I. p. 81—83)*: asz tą laikrasztį Vindobonės ir Pragos kniginūse neradęs, nežinau ką gero jis apie Dunojų sako. Malonėcziau, kad kas Müller'io raszta su manūju paligintu.

12. XII. 84.

J. Bs.

Gromatu skardinė.

Aszakai. Tamstos žinutė apie mirusį musu draugą taps patalpita.

J. Kalnėnui. Tamstos raszto „Jonas isz Kempės ir Szilka“ pabaiga atėjo į musu rankas. Dėkui už siuntimą. Rupik ir siųsk tamsta, vis bus sugadu. — Ar negalėtum tamsta tą rankrasztį, apie kurį gromatoje kalbėjai, mums prisiusti? Tada butu galima jū veikiaus nuspręsti, kiek spauda kasztūtu. — Neselmano dainu jau nebėra gaunama: iszpirktos.

T. Linkiui. Tamstos dvi gromati rasziti 20 ir 21 lapkriczio atėjo į musu rankas. Prisiųstosios eilės taps patalpintos, nės ira labai gražios ne tik įturiu, bet virszumi: ritmas ir reimas gražiai sutinka, už tai jos smagiai skaitomos. Ko dėl vis bi-

jotiesi mums rankraszcziu prisiusti, pirm ne kol viskas, kas pirma atsiusta, iszspausta? Juk neprazus ir negal prazuti. Tik sunku viska ant sikio patalpinti, nes negalimas daigtas esant daugibei visokios medegos. — Pridutoji zine netaps pagal tamstos velijima Auszroje patalpinta.

P. Trupineliui. Tamstos gromata iki musu atejo; vienok gailu, kad taip esi nelaimes persekiojamas! — Tamstos ir kitu draugu noras taps be abejones iszpilditas. Neraszisime daugiaus nego pikto. — Prisiustosios zines taps patalpintos. — Kiek prisikisza eiles, tai pazadama ju nepertaisiti. — Tumi kartu szirdinga pasveikinima draugams.

Inzenėrui Pan. Tamstos siuntinis su 3 rubleis atejo; „Auszra“ pristatita.

M. D. Tamstos gromata su zinemis atejo. Zines taps suvartotos. — Ana apgarsinima nebepriimsime; nezinojome, kad tokia czia neteisibe. Jei tamstos pazistamas draugas ne gavo kokio numerio Auszros, tai teduda mums zine; mes atsiusime.

S. Rb. Tamstos gromata raszita vidurije praszokusiojo menesio atejo. Dėkui uz praneszima. — Kalendorius turbuti pripule; tai nekados neatsitikdavo. Visados liubėjo, jei neperleidzia, sugrazinti. — „Unija“ i parubezi atsiuncziant tik tiek tekasztus, kiek 10 ir 11 num. Auszros pasakita; o kiek i vieta kasztutu negalima dabar dar pasakiti. „Niamuno Sargas“ kasztuja po krizrisziu 2 rubliu ant metu.

Jurgiu Lėgaiczui, Minėje. Jusu gromata su 60 pf. gromatu markese atejo. „Auszros kalendorius“ ir „tėvinainiu giesmė“ tapė pasiusta; ar gavote? Uz „Auszra“ isz viso atsiuntete 4 mk. 10 pf., taigi visai uztenka visam metui.

J. K. Sz., R. Tamstos gromatėle su rankraszcziais atejo; dėkui uz tai. Taps vis sunaudota. J. Szl. tamstos aritmėtikos mums nejdavė; tur' buti prie savės pasilaikė. Susivoks.

Trupineliui. Tamstos gromata atejo. Pirmucziausiai labai dėkui uz tai, kad reikala mums tokj svarbų atlikote. — Unija siusta ant zinomo adresó, ir tolians bus siuncziami. — N. S. 3 eks. taip pat czia siusti ir toliaus bus siuncziama. — „N. S. kal.“ tapė 5 eks. pasiusti. Dėl p. K. eina i Pilupėnus 2 eks. N. S., kur ir knjgutes „Bilder aus Ostpreussen“ tapė pasiustos. — Tamsta parokavai, kad spauda „Tėvin. giesmės“ tiek kasztuja, ale užmirszai susegimo etc. Uz „Tėvin. giesmė“ imama 15 kap., 50 eks. perkant atitraukiama 33¹/₃ procento. Uz „Oszkabaliu dainas“ rokujama 25 kap. (daugiaus perkant 33¹/₃ rabato) kadangi tu knjgelium spauda brangi isz to, kad nedaug ju teatspausta; o priegtam autoras meilijo, kad nebutu piginama. Jei rokunde dėl tamstos butu uz „Tėv. giesmė“ parokuta 25 kap., tai apgailėtinas suklidimas isz musu pusės butu, kurj mums atleisi. Prieg tam isz priezasties, kad kurekturą literariszku apgarsinimu vienoje vietoje neskaitėme, tai kelios nepadorios kliaudos i prekiar isiszliejo, kurias reikėjo su jūdila pertaisiti. — „Trys pamokslai“ tapė pasiusti skaitliuje 50 eks. po zinomu adresu.

D-ruī. Bas. Atvirasis rasztelis atėjo. Minėtasis paaukavimas taps įglaustas į „Ziponą bei žiponą“.

Berteszkai. Tamstos žinė iš Lietuvos taps sunaudata. Acziu.

St. Rb. V. Tamstos gromata su 10 rubliu atėjo. Tie pinigai tapė paskaititi, kur reikėjo. Labas dienas.

Antanui Kievl., Szr. Tamstos nūsizirdžioji gromata mus labai pradžiugino. Džiaugsmas, kad svetimūse pakraszcziūse Lietuviai atsibudę pradeda krupsztėti ir dėl savo giminės gero pasirupinti. — Antano Juszkos rasztai irą musu raszliavoje nepasakomos verczios. Butu geras dabkas jō raszibą priimti, vienok dėl nekuriu priezascziu tai dar necina padariti. — Iszgamiu musu giminės tarp svetimu žmoniū randasi gana, kurie už musu gerą visai nesirupina. — Kurszaczio lietuviszkai vokiszkasis žodinas kasztūja 12 markiū (6 rublius), o gramatika 8 markiūs (4 rublius). — Ateis ir dėl musu laimingesnis laikas; pirm 50 metu nei anie, kuriūs tamsta minavojei, negiveno geriaus; buvo toksjau sugriuvęs ju buvis! O dabar?!

Jonui Maj., Stavr. Tamstos gromata su 1 rubliu atėjo. Auszra taps ten siūsta, kur nusidanginai.

Stanislovui Jurjeviciui, Radimnoje, Galic. Tamstos pinigū korta su 7 markiais atėjo; iszsiuntēme pernickszcziu metu Auszrą pridėdami rokunda.

Jonui Tilai, V. Tamstos gromata su 1 rubliu atėjo; „Auszrą“ nū 9 num. tapė pasiūsta.

~~~~~  
Kožnam *nimiruliū* (epilepsija), *mėszlungiu* ir *ant gisleliū* (ant nervu) *sergancziamiam* galime geriausiai privaliti visame svėte į garbę parėjusi, augszcziausiu lėkoriszku autoritėtu pripažinta, taip sakant diviną gidomą budą pono propesoriaus d-ro Albert'ō, Pariziuje, Place du Trône 6; to dėl kožnas ligonis tesikreipia su pilnu *iszsitikėjimu* prie virszuj' minavotojo, ir daugel savo sveikata, dėl kurios attaisimo jau buvo ketinę nusiminti, atgaus. Namūse pono propesoriaus visi mėszlungiu sergantiejie pakajingą gyvenimą randa, ant nepasiturincziujū padabojama; kaip mes isz tikros verzmės tiriamo, prekios svėto mēsto irą pritinkancziai pigokos. Su rasztu gidoma įsiuntus aizsku ligonies iszpasakojimą. Dar turime priminti, kad ponas prop. d-ras Albert'as tik po matomu pasisekimu atliginimo praszo.

~~~~~  
Apgarsinimai.

Kningu spaustuve ir litograpija

Otto v. Mauderodes Tilžėje

prisivelija pagatavonei *spaudos daigtu* taip *lietuviszkoje* kaip ir vokiszkoje kalboje geriausiame atlikime ant pigiausiu prekiu.

Draugams, gentims ir pažįstamiems liudna žinē dū-
dama, kad

studentas Endrius Prapulėnaitis

gimęs 25. spalio 1863 m. Stibinu kaime, Kibartu valsč.,
Vilkaviszkių pavieč., iš tėvo Jūzo ir Veronikos Kajec-
kiukės, Marjampolės gimnaziją pabaigęs 1883 m., metus
klauses Maksvos universitėte priegimties mokslu, į Var-
szavos universitėta atvikeš nusimirė

29. spalio m. 1884 m.

Labai buvo akilas viras, darbininkas ir tikrai geras
Lietuvis.

Draugai draugui.

„Auszros“ redisteje (Martinas Jankus, Bitenai per Lumpenus —
Lompönen, Ostpreussen) galima pirkti szias knygas:

- 1) Auszra pernikszcziu metu, visa už 3 rubl. su nusiuntimu.
- 2) Miglovaros rasztai: Įvairios eilės. Pirmas plūksztas
32 pusi didž. pavizdije. 25 kap.
- 3) Drazdauskių svėtiszkos ir sventos giesmės. 16 pusių. 15 kap.
- 4) Nėrio tris pamokslai apie gaspadoristę dėl gaspadorių
sodiecziu. 43 pusės. 15 kap.
- 5) Dagilio lietuviszkas szilupinis. Eilės. 16 pusių. 5 kap.
- 6) Kalendorius, lietuviszkas Auszros, ant 1884 m. 112 pusių.
15 kap. (numazinta prekia).
- 7) Kalendorius lietuviszkas Auszros, ant 1885 m. XXVIII ir
ir 72 pusi. Prekia su nusiuntimu 35 kap., 50 eks. ant
sikių imant po 20 kap.
- 8) J. I. Krasziauskių Vitoliorauda. 320 pusių. 1½ rublio.
- 9) M. Jankaus liet. sen. dainos. 36 pusės. 15 kap.
- 10) — sztuk. dainos. 16 pusių. 5 kap.
- 11) Viturio tėvinainių giesmė. 24 pusės. 15 kap.
- 12) Jono Basanavicziaus Oszkabalių dainos. 1884. 48 pu-
sės. 25 kap.

Parkupeziams 50 eks. vienos knygos ant sikių imant, dū-
dame 33½ % rabato (leidziame už du treczdaliu prekių).
Pridūtosios prekių ira be nusiuntinimo į vietą. Pirkėjams
meilijant, galima knygas į parubežį be prekių padidinimo
nusiūsti.

Armonas Liepa,

lėkorius lietuviszkai kalbas,

givena nū 1. spalio m. Tilžėje, (Prusu Lietuvoje) prie vokiszkuju vartu, namūse ponės *Gassnerēnės*, ties Dasselio butu, žemai po kairės.

Kalbamos adinos 9 iki 11 pirm p., turgaus dienomis iki 1. adinos po p. Iszkeliavimai po 11. adinos, resp. po 1. adinos, arba rite iki 9. adinos.

LIETUVISZKAS AUSZROS KALENDORIUS

ant 1885 m.

iszėjo ir tur' savije laksztu XXVIII ir 72. Jo įturis: Szven-
cziū, atminties ir vardu dienos pagal seną ir naują gadinę, oro
atmainos, mėnesio bertainiai, židu szventės, saulės tekėjimas ir
nusileidimas, — Czėso rokundas. — Apie užtemimus mėnesio.
— Apie meto laikus. — Viriausios valdancziosios giminės
Auropoje. — Žemaicziū, Augsztosios ir Prusu Lietuvos met-
turgiai. — *M. Sl.* Paslaptiniai mįsliai. — *J. Bs.* Latviai, Iga-
niai ir Lietuviai. — *J. S. Kūksztis.* Apie Mindauga. — *P. Tru-
pinėlis.* Nusidavimai Lidos pilies. — *D-ras G. J. J. S. isz/Gr.*
Kas kaltas, giesmė. — *Eglė.* Laksztangė, giesmė. — *J. San-
kunas.* Garnis, giesmė. — *V. Vaicz.* Meilė tėvinės, giesmė. —
M. Sl. Graudus atsiminimas tėvinės, giesmė. — *M. Sl.* Link-
smibė, giesmė. — *M. Jankus.* Raudonkrutinis. — *Jonas Szlupas.*
Žvilgis į lietuviszką raszliavą. — *Norkus.* Kranklis, giesmė. —
Eglė. Onitė ir Joniukas, giesmė. — *P. Trupinėlis.* Sugrįzimas
tėvo, giesmė. — *P. Trupinėlis.* Skendenis, giesmė. — *Vituris.*
Atradimas druskos Žemaicziūse. — *J. A. V. L.* Szviesa, giesmė,
Eglė. Tris medžiai, giesmė. — *P. Trupinėlis.* Keleiviai ir szu-
nis, giesmė. — *Eglė.* Dūkit' man ranką, giesmė. — *X.* Musu
rupescziai, giesmė. — *J. Szl.* Apie džiova arba džiutį. — *J. Szl.*
Kaip reikia globti žmogų nelaimėi isztikus. — *J. Bs.* Liubė-
riszka kalba. — *A. B. Jūkai.* — Apgarsinimai.

Prekia su persiuntimu per rubežiu 35 kap., 50 eks. ant
sikio imant po 20 kap. — Kalendorius gaunamas „Auszros“ rė-
distėje (*Martinas Jankus Bitėnai per Lumpėnus — Lompönen,*
Ost-Preussen).

UNIJA

lietuviszkas nedēlinis laikrasztis izsleidziamas New-York'ije. Amērikoje, iszeina kas subatā ir kasztūja *ten pat* ant metu 2 dol. = 4 rublius, ant pusēs metu 1,25 dol. = 2,50 rubl., *Auropoje* ant metu 3 dol. = 6 rubl. Gromatas priima *M. Tworowski*, New-York, 25 Allen St., U. S. of America.

Paslēptas ligas

gidau pagal naujausią moksliszķā isztirima, ir pikcziausiūse atsitikimūse, pavadinimo negaiszindamas; taip pat ir piktasias silpnības paslēptu jaunistēs grēku (onanijos), gisleliu (nervu) sugaiszimo ir negalējimo (impotencijos). Didžiausias užtilėjimas. Praszoma plataus ligos praneszimo.

D-ras Bella,
sanarismoks. draugiszciu ir t. t.
Paris, 6, Place de la Nation, 6.

Padabotina. Nūmiruliu, mēszungiu & ant gisleliu sergantieje

randa tikrā pagalbā permanogidimā. Atlinginimas tik po matomu pasisekimu. Gidimas su rasztu. Szimtai pasveikē.

Prop. d-ras Albert'as,
Paris, 6, Place du Trône.

Į t a l p a.

- 1) Žinē nū rēdistēs, l. 393. — 2) *St. Szbj.* Pro domo sua, l. 393. — 3) *Petras Trupinēlis.* Piastu duktē, eilēs, l. 396. — 4) *J. A. Kalnēnas.* Keistuczui mirus, eilēs, l. 400. — 5) *J. Sztiupas.* Gromatos isz Amērikos, l. 401. — 6) *J. A. Kalnēnas.* Pas nelaimingā brolij, eilēs, l. 406. — 7) Isz Lietuvos, l. 407. — 8) *Medega* statant trobas, l. 412. — 9) *Aglē.* Lietuvos miszķai, eilēs, l. 416. — 10) *J. Bs.* Pataisimas ir priedas, l. 418. — 11) Gromatu skardinē, l. 419. — 12) Apgarsinimai, l. 421.

Gromatas, rankraszczius ir piningus į Auszros rēdistē siuncziant reikia szioķij antraszā padēti:

**Martinas Jankus, Bitenai per Lumpenus
(Lompönen in Ost-Preussen).**

Už rēdistē atsako *Martinas Jankus, Bitenai per Lumpēnus.*
Spaudinta už piningus skaititoju „Auszros“ pas
O. v. Mauderodę Tilžėje.